

T: Mała stabilizacja

I. Rządy Władysława Gomułki - mała stabilizacja

1. złagodzenie reżimu komunistycznego (poczucie bezpieczeństwa, ograniczenia indoktrynacji ideologicznej)
2. rozwój kultury, np. polska szkoła filmowa – trudna tematyka produkcji filmowych
3. działalność Klubu Krzywego Koła i tygodnika „Polityka” – brak legalnych organizacji opozycyjnych
4. sytuacja gospodarcza – początkowo zwiększenie nakładów na przemysł lekki (pojawily się pralki, lodówki, lepsze zaopatrzenie), ale od początku l. 60-tych nacisk na rozwój przemysłu ciężkiego i to opartego o stare energochłonne technologie, wzrasta dystans pomiędzy warunkami życia w Polsce i krajach sąsiednich – ale zakupiono licencję na Fiata 125p

II. Polityka zagraniczna PRL

1. Normalizacja stosunków z Czechosłowacją- układ graniczny w 1958 r.
2. Poprawa współpracy międzynarodowej – zwiększenie eksportu, korzystne kredyty.
3. ONZ – 1957 r. - plan Adama Rapackiego – wprowadzenia strefy bezatomowej w Europie Środkowo-Wschodniej
4. Normalizacji stosunków z RFN – 1970 r. – nawiązanie stosunków dyplomatycznych i uznanie granicy, wizyta kanclerza W. Brandta w Polsce.

III. Konflikt władz z Kościołem katolickim.

1. Początkowo odwilż w relacjach państwo – kościół, np. działalność parlamentarnego koła poselskiego katolików „Znak”
2. Restrykcje wobec Kościoła – likwidacja świąt kościelnych, usunięcie religii i krzyży ze szkół, zamknięto niższe seminaria, dążenie do ateizacji społeczeństwa
3. Kontrowersje wokół listu episkopatu polskiego do biskupów niemieckich z 1965 r.

IV. Tworzenie się opozycji

1. Podziały wewnętrzne w PZPR
  - a) rewizjoniści – domagali się reform ekonomicznych i politycznych w ramach istniejącego systemu
  - b) dogmatycy – zagorzali komuniści
2. List 34 intelektualistów – 1964 r. – protest przeciwko polityce kulturalnej państwa
3. List otwarty Jacka Kuronia i Karola Modzelewskiego – krytyka panującego systemu – represje – wydalenie z PZPR, wyroki więzienia
4. Działalność „komandosów” – wychowankowie J. Kuronia.

V. Marzec 1968 r.

1. Wzrost nastrojów antyżydowskich w Polsce (wojna sześciodniowa)
2. Kontrowersje wokół „Dziadów” w reżyserii Kazimierza Dejmka
3. Relegowanie ze studiów Adama Michnika i Henryka Szlajfera
4. Protesty studenckie – interwencje Zmotoryzowanych Oddziałów Milicji Obywatelskiej (ZOMO)
5. 15 tys. obywateli polskich pochodzenia żydowskiego opuściła Polskę.

VI. Wydarzenia na Wybrzeżu – grudzień 1970 r.

1. Wzrost cen żywności
2. Strajk w Stoczni Gdańskiej
3. Podpalenie gmachu Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gdańsku
4. Ogłoszenie stanu wyjątkowego w Gdańsku – początek strajku okupacyjnego w Stoczni Gdańskiej
5. **17 XII 1970 r.** - wojsko otworzyły ogień do robotników idących do pracy do Stoczni Gdyńskiej –18 ofiar
6. Zamieszki na Wybrzeżu – zginęło 45 osób

VII. Zmiany na najwyższych szczeblach władzy

1. Dymisja Władysława Gomułki - nowym I sekretarzem KC KPZR Edward Gierek
2. Piotr Jaroszewicz nowym premierem rządu

Praca domowa

1. Zaznacz wydarzenia, które rozegrały się w okresie rządów Władysława Gomułki.

- proces Witolda Pileckiego
- demonstracje uliczne podczas tzw. poznańskiego Czerwca
- internowanie kardynała Stefana Wyszyńskiego
- likwidacja Klubu Krzywego Koła
- przeprowadzenie czystek antysemitkich w aparacie partyjnym i państwowym
- utworzenie katolickiego koła parlamentarnego „Znak”
- powołanie rządu Piotra Jaroszewicza

2. Zapisz w tabeli imiona i nazwiska osób, których dotyczą przedstawione informacje.

Biogram	Imię i nazwisko
Razem z Karolem Modzelewskim wystosował list otwarty zawierający krytykę systemu PRL, za co został usunięty z PZPR i otrzymał kilkuletni wyrok więzienia.	
W 1970 r. pełnił funkcję wicepremiera rządu. Zwrócił się do protestujących na Wybrzeżu robotników z apelem o zakończenie strajku.	
Literat, jeden z inicjatorów Listu 34. Protestował przeciwko zdjęciu z afisza inscenizacji „Dziadów” w Teatrze Narodowym w Warszawie.	
W marcu 1968 r. podjął decyzję o relegowaniu z Uniwersytetu Warszawskiego Adama Michnika i Henryka Szlajfera.	
Minister spraw zagranicznych PRL. Zgłosił na forum ONZ plan wprowadzenia strefy bezatomowej w Europie Środkowo-Wschodniej.	

3. Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

List 34

Do Prezesa Rady Ministrów Józefa Cyrankiewicza

Ograniczenia przydziału papieru na druk książek i czasopism oraz zaostrzenie cenzury prasowej stwarza sytuację zagrażającą rozwojowi kultury narodowej. Niżej podpisani, uznając istnienie opinii publicznej, prawa do krytyki, swobodnej dyskusji i rzetelnej informacji za konieczny element postępu, powodowani troską obywatelską, domagają się zmiany polskiej polityki kulturalnej w duchu praw zagwarantowanych przez konstytucję państwa polskiego i zgodnych z dobrem narodu.

Wiek XX w źródłach, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard,
Warszawa 2002, s. 399–400.

A. Wyjaśnij, dlaczego władze PRL starały się ograniczyć przydział papieru i zaostrzyć cenzurę prasową.

B. Określ, co postulowali sygnatariusze listu otwartego.

4. Przeczytaj tekst utworu oraz przyjrzyj się załączonej fotografii. Następnie wykonaj polecenia.

fotografia, Gdynia, ul. Czerwonych Kosynierów (obecnie ul. Morska), 1970 r.

Ballada o Janku Wiśniewskim¹

*Chłopcy z Grabówka, chłopcy z Chyloni,
Dzisiaj milicja użyła broni,
Dzielnieśmy stali i celnie rzucali.
Janek Wiśniewski²padł.*

*Na drzwiach ponieśli go Świętojańską
Naprzeciw glinom, naprzeciw tankom.
Chłopcy stoczniowcy pomścicie druha,
Janek Wiśniewski padł.*

*Huczą petardy, snują się gazy,
Na robotników sypią się razy,
Padają dzieci, starcy, kobiety,
Janek Wiśniewski padł.*

*Jeden zraniony, drugi zabity,
Krwi się zachciało słupskim bandytom³,*

*To partia strzela do robotników,
Janek Wiśniewski padł.*

*Krwawy Kociołek to kat Trójmiasta,
Przez niego giną dzieci, niewiasty.
Poczekaj, draniu, my cię dostaniem,
Janek Wiśniewski padł.*

*Stoczniowcy Gdyni, stoczniowcy Gdańska,
Idźcie do domu, skończona walka,
Świat się dowiedział, nic nie powiedział,
Janek Wiśniewski padł.*

*Nie płaczcie matki, to nie na darmo,
Nad stoczną sztandar z czarną kokardą.
Za chleb i wolność, za nową Polskę,
Janek Wiśniewski padł.*

Wiek XX w źródłach, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2002, s. 405–406.

¹ Autorstwo tej pieśni przypisuje się Krzysztofowi Dowgiałle, działaczowi opozycjnemu w czasach PRL.

² Janek Wiśniewski to fikcyjne imię i nazwisko nadane nieznanemu autorowi pierwszej ofierze przedstawionych w piosence wydarzeń. W rzeczywistości zastrzelony 18-latek nazywał się Zygmunt Godlewski.

³ W ukazanym wydarzeniu uczestniczyły jednostki MO ze Słupska.

A. Napisz, jakich wydarzeń dotyczą przedstawione materiały.

B. Zapisz datę śmierci pierwszej ofiary przywołanych zdarzeń.

C. Wytlumacz, dlaczego nad stoczną zawisł „sztandar z czarną kokardą”.

D. Wymień polityczne skutki wydarzeń, których elementem była gdyńska demonstracja.